

Aguisín A

Polasaí Bí Cineálta chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi

Ghlac Bord Bainistíocht Ghaelscoil Uí Drisceoil leis an polasaí seo a leanas chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

Comhlíonann an polasaí seo go hiomlán ceanglais *Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna* 2024.

Aithníonn an Bord Bainistíochta go gcuireann iompraíocht bhulaíochta as do chearta an linbh mar a leagtar amach i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh. Tá freagracht orainn go léir, mar phobal scoile, oibriú le chéile chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi agus chun déileáil leis an tionchar diúltach a bhíonn ag iompraíocht bhulaíochta.

Táimid tiomanta do chinntiú go gcoinnítear gach scoláire a fhreastalaíonn ar ár scoil saor ó dhíobháil agus go bhfuil folláine ár scoláirí chun tosaigh i ngach rud atá á dhéanamh againn. Aithnímid an tionchar diúltach a d'fhéadfadh a bheith ag iompraíocht bhulaíochta ar shaol ár scoláirí agus táimid tiomanta go hiomlán d'iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

Deimhnímid go ndéanfaimid, i gcomhréir lenár n-oibleagáidí faoi reachtaíocht chomhionannais, gach beart atá indéanta de réir réasúin chun ciapadh scoláirí nó baill foirne a chosc ar aon cheann de na naoi bhforas a shonraítear: inscne, stádas sibhialta, stádas clainne, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus a bheith mar bhall den Lucht Siúil.

Sainmhíniú ar an mbulaíocht

Iompraíocht **spriocdhírith**e, ar líne nó as líne a dhéanann **dochar**. D'fhéadfadh an dochar a dhéantar a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Leanann iompraíocht bhulaíochta ar aghaidh thar **thréimhse ama** agus bíonn **neamhchothroime cumhachta** i gceist ann sa chaidreamh idir beirt nó grúpaí daoine sa tsochaí.

Cad nach iompar bulaíochta ann?

- Iompar diúltach a tharlaíonn uair amháin
- Easaontas idir scoláirí, nó cásanna ina bhfuil scoláirí ag iarraidh deireadh a chur le cairdeas
- Iompair nach bhfuil d'aon ghnó de scoláirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach in aon turas a léirítear na hiompraíochtaí sin agus nach bhfuil siad pleanáilte ach, i gcúinsí áirithe, gur freagairt uathfheidhmeach iad, nach féidir leo a smachtú. Ní iompraíocht thimpisteach ná meargánta atá sa bhulaíocht. Má mheasann an scoláire a bhfuil an dochar á fhulaingt aige nó aici go bhfuil fíordhochar á dhéanamh dó nó di ach nach bhfuil sé i gceist ag an scoláire eile dochar a dhéanamh, ní hionann é sin agus bulaíocht.

Is féidir leis na hiompraíochtaí sin a bheith coscrach. Déantar foráil do straitéisí chun dul i ngleic le hiompraíocht mhíchuí laistigh de Chód Iompraíochta na Scoile.

An chaoi a dtarlaíonn iompraíocht bhulaíochta - Lth 20-22

1. Iompraíocht bhulaíochta díreach:

- Iompraíocht bhúlíochta fisiciúl: San áireamh sa bhulaíocht fhisiciúil, tá scoláirí a bhrú, a shoncáil, a chiceáil, a phriocadh agus cor coise a chur iontu. Is féidir le hiompraíocht bhulaíochta a bheith dírithe ar mhaoin phearsanta.
- Iompraíocht bhulaíochta ó bhéal: glaoch ainmneacha ar bhonn leanúnach atá dírithe ar scoláire agus a ghortaíonn, a mhaslaíonn nó a náiríonn an scoláire
- scríofa- nótaí, pictiúirí
- Scracadh: Bíonn scracadh i gceist nuair a fhaightear rud éigin i lámh láidir nó le bagairt.

2. Iompraíocht bhulaíochta indíreach:

- Eisiamh: Tarlaíonn iompraíocht bhulaíochta eisiata nuair a dhéanann scoláire nó scoláirí scoláire eile a aonrú, a eisiamh nó neamhaird a thabhairt air/uirthi in aon turas ar bhonn leanúnach.
- Caidrimh: Tarlaíonn iompraíocht bhulaíochta caidrimh nuair a dhiúltaítear ar bhonn leanúnach d'iarreachtaí a dhéanann scoláire bualadh le piaraí agus caidreamh a bhunú leo nó nuair a bhaintear de na hiarrachtaí sin.

3. Iompraíocht bhulaíochta ar líne:

Déantar iompraíocht bhulaíochta ar líne (cibearbhulaíocht) trí fheidhm a bhaint as

- teicneolaíochtaí faisnéise agus cumarsáide amhail téacsanna nó teachtaireachtaí díreacha/meandracha, ardáin na meán sóisialta, ríomhphost, aipeanna, suíomhanna cluichíochta digiteacha, consóil chluichíochta, seomraí comhrá agus teicneolaíochtaí eile ar líne. Teachtaireachtaí nó íomhánna gránna, maslacha, tarcaisneacha agus/nó bagracha a sheoladh nó a roinnt le teachtaireachtaí téacs, ríomhphoist, teachtaireachtaí díreacha nó suíomhanna gréasáin nó aipeanna eile
- eolas a mheastar a bheith pearsanta, príobháideach agus íogair a phostáil gan chead
- próifílí bréagacha a chruthú ar líonra sóisialta agus/nó a bheith páirteach iontu chun scoláirí eile a phearsanú agus/nó a náiriú
- rochtain scoláire ar ghrúpaí comhrá ar líne, ar chuntais nó ar chluiche ar líne a eisiáimh nó a bhac in aon turas.

Mír A:

Forbairt/athbhreithniú ar ár bpolasaí Bí Cineálta chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi

	Dáta an Chomhairliúcháin	Modh comhairliúcháin
Foireann na Scoile	31/1/2025	Cúrsa 31/1/2025 (Fionnuala agus Debra) $\frac{1}{2}$ lae - Bealtaine 2025 Suirbhé do Mhuinteoirí Feabhra 2025
Scoláirí	Marta 2025	Suibhé
Tuismitheoirí	Márta 2025	Suirbhé
Bord Bainistíochta	Bealtaine 2025	
Pobal na scoile i gcoitinne (de réir mar is cuí mar shampla tiománaithe bus)	Bealtaine 2025	
An dáta ar faomhadh an polasaí: 16/06/2025		
An dáta is déanaí a ndearnadh athbhreithniú ar an bpolasaí: 16/06/2025		

Mír B: Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc

Leagtar amach sa mhír seo na straitéisí coisctheacha a úsáidfidh an scoil. Ina measc sin tá straitéisí atá dírithe go sonrach ar iompraíocht bhulaíochta ar líne a chosc, iompraíocht bhulaíochta homafóbach agus trasfhóbach, iompraíocht bulaíochta ciníche, iompraíocht bulaíochta gnéasaí agus ciapadh gnéasach de réir mar is cuí. (Féach Caibidil 5 de ghnásanna Bí Cineálta).

A) Cultúr agus Timpeallacht

Déanaimid ár ndícheall chun

- cultúr agus timpeallacht scoile dearfach agus cuimsitheach a chruthú ina n-airíonn daltaí agus foireann na scoile muintearas agus ina mothaíonn siad sábháilte, nasctha agus tacaíthe.
- Caidrimh a fhorbairt idir gach ball de phobal na scoile bunaithe ar mheas, cúram, ionracas agus muinín.
- Cur chuige comhoibríoch a ghlacadh maidir le hiompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air.
- Foireann cheannasaíochta scoile a fhorbairt a théann i bhfeidhm ar chultúr na scoile agus a shocraíonn na caighdeáin agus na hionchais do phobal na scoile agus iad ag cosc agus ag tabhairt aghaidh ar iompar bulaíochta ag cinntiú go gcuirtear chun cinn an smaoineamh gur timpeallacht insinte í ár scoil.
- Cumhacht a thabhairt do gach ball foirne scoile cultúr scoile a fhorbairt agus a chothabháil ina bhfuil iompar bulaíochta do-ghlactha agus cur chuige comhsheasmhach a ghlacadh chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta.
- Tacú le scoláirí chun cultúr na scoile a mhúnlú trí chineáltas agus cuimsiú a chur chun cinn laistigh dá ngrúpa píaraí agus timpeallacht scoile dearfach agus tacúil a choinneáil do chách.
- a chinntiú go bhfuil tuismitheoirí rannpháirteach, mar chomhpháirtithe gníomhacha in oideachas a bpáiste a chuidíonn le timpeallacht a chothú nach nglactar le hiompar bulaíochta trí ionbhá agus meas a chothú.

Is iad seo a leanas na bealaí ina n-oibrímid chun na spriocanna seo a bhaint amach

- Cuirtear an fhoireann ar an eolas faoin gcur chuige aonfhoirmeach a bheidh in úsáid chun gach tuairisc ar bhulaíocht a láimhseáil. Déantar na céimeanna a bhaineann le dul i ngleic le hiompraíocht a lannú agus a thaispeáint sna seomraí ranga agus sna seomraí foirne.
- Cúntóirí clóis súgartha - tugann scoláirí sna hardranganna tacaíocht do na ranganna níos óige ag am lóin agus sa chlós chun cabhrú le cluichí agus le hidirghníomhaíochtaí dearfacha agus le teagasc na gCluichí Chlóis.
- Gníomhaíochtaí na seachtaine Frithbhulaíochta ar nós Crann Cineáltais, déanamh póstaer, déanamh mana, srl
- Tá leagan den Pholasaí cruthaithe ag leanáil na scoile le hionchur na ndaltaí agus

tá sé ar taispeáint ar fud na scoile.

- Cultúr insinte a spreagadh, agus béim faoi leith ar thábhacht na bhfinnéithe. Ar an gcaoi sin beidh muinín ag daltaí as a bheith ag insint. Tá gné seo na muinéine ríthábhachtach.

Ba chóir a chur in iúl go soiléir do gach dalta agus iad ag tuairisciú eachtraí bulaíochta nach ag insint ná ag sceitheadh atá siad ach ag gníomhú go freagrach.

- Deimhin a dhéanamh de go mbeidh a fhios ag daltaí cé dó ba chóir dóibh a insint agus conas é a dhéanamh, e.g.:

- Dul caol díreach chuig múinteoir ag am feiliúnach, mar shampla tar éis ranga.
- Nóta a thabhairt isteach leis an obair bhaile.
- Bosca Frithbhulaíochta nó Cráiteachta
- Ceist a chur ar thuismitheoir(i)/ar chaomhnóir(i) nó ar chara an scéal a insint dóibh.

Sna ranganna níos sínsire, (R3-R6) - Ceistneoir rúnda a thabhairt do gach dalta go rialta.

- Deimhin a dhéanamh de go dtuigeann finnéithe an tábhachtach a bhaineann lena bhfeiceann siad nó lena bhfuil ar eolas acu faoin mbulaíocht atá ar bun a insint.
- Léiriú in oiriúnt do scoláirí na scoile ag míniú go soiléir sainmhíniú na bulaíochta
- Faigheann tuismitheoirí eolas maidir le heolas úsáideach ar Fhrithbhulaíocht.
- Ceachtanna Bí Sábháilte agus ceachtanna OSPS a dhíríonn ar iompar dearfach mar chuid d'ábhar curaclaim i ngach rang.
- Maoirseacht agus monatóireacht éifeachtach ar dhaltaí.
- Cairteacha ranga a fhorbairt chomh maith le clár fógraí chun cineáltas agus freagracht a chothú i measc na ndaltaí.

B) Curaclam (Teagasc agus Foghlaim)

Déanaimid ár ndícheall:

- Teagasc a sholáthar agus foghlaim atá comhoibríoch agus measúil a chothú, a chothaíonn cuimsiú agus meas ar an éagsúlacht.
  - Comhthuisctint a léiriú ar cad is bulaíocht ann agus ar an tionchar a bhíonn aici ar fhreagracht phearsanta as a gcuid iompair agus a ngníomhartha féin a chur chun cinn.
  - Iompar measúil i leith comhghleacaithe, daltaí agus cuairteoirí a mhúnú inár dtimpeallacht scoile.
  - Is féidir le gníomhaíochtaí curaclaim agus seach-churaclaim cabhrú le braistint féinfhiúntais, oibriú le chéile, cuimsiú agus meas a fhorbairt
- Tugtar deiseanna rialta do na scoláirí oibriú i ngrúpaí beaga le piaráí, rud a chuideoidh leo na mothúcháin a bhaineann le ceangail, muintearas agus comhbhá a chothú.

- Aitheantas dár ndaonra scoile éagsúil - éagsúlacht agus cultúr inár scoil a cheiliúradh trí ealaín, taispeántais, grianghraif, imeachtaí idirnáisiúnta.
- Cur i bhfeidhm straitéisí oideachais agus coisc (lena n-áirítear bearta ardaithe feasachta) a chothaíonn comhbhá, meas agus athléimneacht i ndaltaí; agus o aghaidh a thabhairt go sainráite ar shaincheisteanna na cibearbhulaíochta agus na bulaíochta féiniúlacht-bhunaithe, go háirithe bulaíocht homafóbach agus thrasfóbach.
- Tacaíochtaí don fhoireann;
- Iompar bulaíochta a thairfeadh, a fhiosrú agus a leanúint go comhsheasmhach (lena n-áirítear úsáid a bhaint as straitéisí idirghabhála seanbhunaithe); agus
- Measúnú leanúnach ar éifeachtacht an bheartais frithbhulaíochta.

Cláir

An tOideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte (OSPS)

Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (OCG)

Is féidir scileanna foghlama sóisialta agus mothúchánacha na scoláirí a fheabhsú tríd an gcuraclam OSPS

Fun Friends/ Friends for life

Acmhainní/Suíomhanna: <https://oide.ie/ga/primary/baile/wellbeing/bi-cinealta/acmhainni/>

Tá sé mar aidhm ag na curaclaim don Oideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte (OSPS) agus don Oideachais Caidrimh agus Gnéasachta (OCG) ag leibhéal na bunscoile follaine, féinmhuinín, agus muintearas scoiláirí a chothú agus braistint freagrachta pearsanta na scoile a fhorbhairt maidir lena n-iompraíocht and lena ngníomhaíochtaí féin. Is féidir scileanna maidir le foghlaim shóisialta agus mhothúchánach na scoláirí a fheabhsú tríd an gcuraclam OSPS.

C) Polasaí agus Pleanáil

Tá folláine phobal na scoile ag croílár pholasaithe agus pleananna na scoile.

Tá sé mar aidhm againn feasacht a ardú i measc lucht bainistíochta na scoile, múinteoirí, daltaí, tuismitheoirí/caomhnóirí ar bhulaíocht mar chineál iompair do-ghlactha.

- Éiteas scoile a chur chun cinn a spreagann leanaí chun teagmhais iompraíochta bulaíochta a nochtadh agus a phlé.
- Bearta maoirseachta agus monatóireachta cuí a chinntiú trína gcoimeádtar gach réimse de ghníomhaíocht na scoile faoi bhreathnóireacht.
- Nósanna imeachta a fhorbairt chun teagmhais iompraíochta bulaíochta a nótáil, a imscrúdú agus déileáil leo.

Tá réimse de pholasaithe againn a d'fhéadfadh tacú le polasaí Bí Cineálta na scoile a fheidhmiú

- Polasaí úsáide inghlactha,
- Cosaint leanaí
- polasaí maoirseachta,
- an polasaí teagaisc oideachais speisialta,
- an cód iompair,
- dínit san áit oibre,
- polasaí folláine,
- ráiteas misin agus éatós na scoile,
- plean digiteach,
- Curaclam an Phátrún

D) Caidreamh agus Comhpháirtíochtaí

Slite chun caidreamh agus comhpháirtíochtaí a neartú idir baill de phobal na scoile

-Comhairle na ndaltaí

-Coiste - Cairde na Scoile

-Tionól seachtaine

-Seachtain Chineáltais, Seachtain na Gaeilge, Seachtain na Folláine, Seachtain na hEolaíochta

- Clubanna - CLG, Rince

- Garda an Phobail

-Aoichainteoirí

-Nascanna le scoileanna sa cheantar

-Buddy Reading

- Am ciorcalach

--Fíos Folláine- Córas Cártaí Chineáltais

- Guth ar maidin - breithlaethanta a fhógairt, éachtanna a fhógairt

-nuacht litir

Tompraíocht Chibearbhulaíocht a chosc

Cuireann an teicneolaíocht agus na meáin shóisialta go leor deiseanna dearfacha ar fáil le haghaidh siamsaíochta, rannpháirtíocht shóisialta agus oideachais. Chun dul i ngleic go réamhghníomhach leis na dúshláin seo ba cheart iniúlacht dhigiteach agus saoránacht digiteach a chur chun cinn agus timpeallacht sábháilte ar líne a chothú.

Stráitéisí chun iompraíocht chibearbhulaíochta a chosc-

1. an curaclam OSPS a chur i bhfeidhm
2. comhráite rialta le scoláirí faoi chaidreamh atá measúil agus cineálta a chothú ar líne
3. tagairt a dhéanamh d'iompraíocht chuí ar líne mar chuid de na caighdeáin iompraíochta sa Chód Iompair.
4. Imeachtaí sábháilteachta ar líne a chur chun cinn nó a reáchtáil do thuismitheoirí atá freagrach as maoirseacht a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí a leanaí ar líne
5. lá na sábháilteachta idirlín a reáchtáil chun feasacht a threisiú maidir le hiompraíocht chuí ar líne

Is í aois an toilithe d'igitigh an aois íosta a chaithfidh úsáideoir a bheith sula bhféadfaidh cuideachta meán sóisialta nó idirlín a s(h)onraí a bhailiú , a phróiseáil agus a stóráil, In Éirinn is é 16 bliana d'aois aois an toilithe d'igitigh.

Chun críochta bailithe sonraí, ní mór cead tuismitheora a bheith ag scoláirí idir 13 bliana agus 16 bliana d'aois chun clárú le seirbhísí meán sóisialta i gnás ina n-úsáideann cuideachtaí bunús dlí an toilithe chun sonraí úsáideoirí a phróiseáil agus a stóráil.

Tá íosriachtanas aoise ag formhór na n-ardán agus na seirbhísí meán sóisialta agus is é 13 bliana d'aois an t-íosriachtanas aoise d'fhormhór na seirbhísí sin. Mar sin, go teicniúil, níor cheart go mbeadh cuntas meán sóisialta ag leanaí faoi bhun 13 bliana d'aois.

Mír C: Ag dul i ngleic le hIompraíocht Bhulaíochta

Seo a leanas an múinteoir/na múinteoirí atá freagrach as dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta:

Múinteoir Ranga	Maoirseacht a dhéanamh ar thairfead tuairiscí bulaíochta do dhaltaí ina rang ar an gCóras Bainistíochta Scoile - Aladdin
DDL	Leanfar leis tar éis 20 lá le fiosrú an bhfuil deireadh leis an bhulaíocht
Foireann na Scoile	a bheith airdeallach ar iompar bulaíochta
LPO	Comhordaitheoir Polasaí Bí Cineálta eolas agus tacaíochtaí a sholáthar
PO	An Bord Bainistíochta a chur ar an eolas faoi theagmhais iompair Bhulaíochta

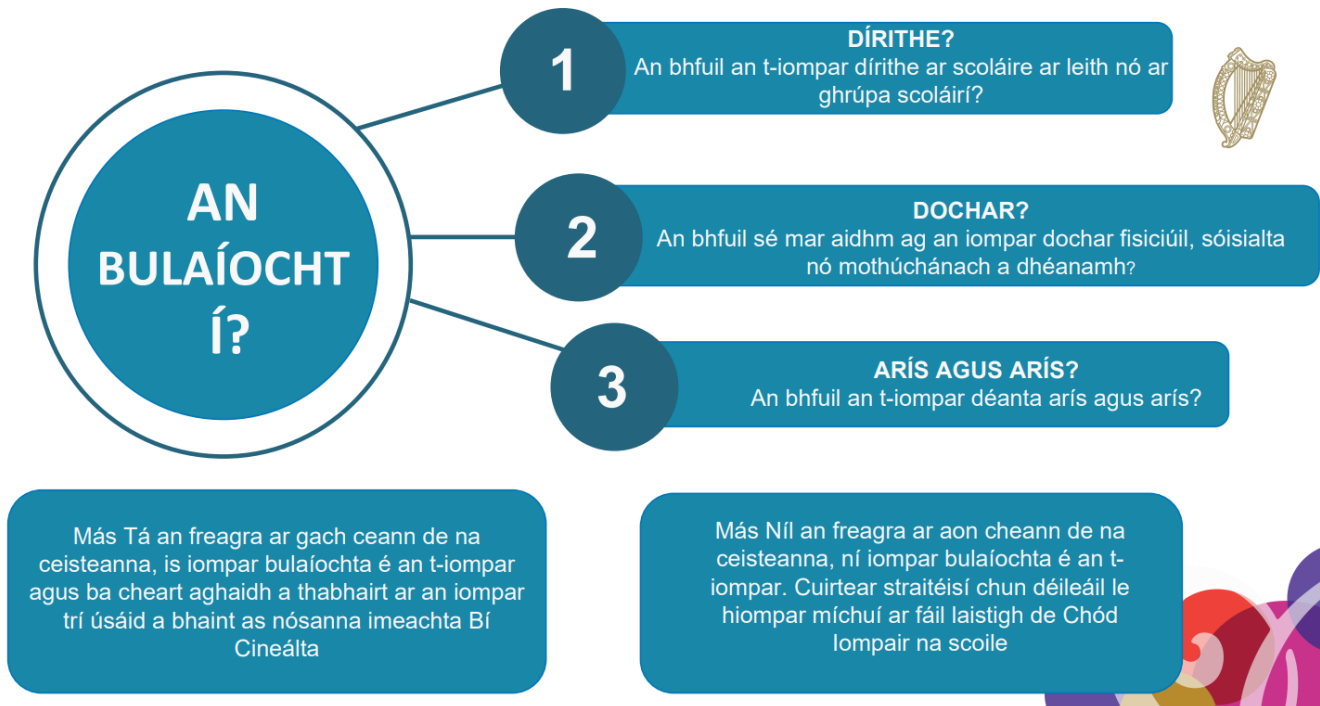
Imscrúdú:

Déanfar imscrúduithe tosaigh ar an mbulaíocht sa rang nuair is féidir ach b'fhéidir go mbeidh gá go ndéanfaí roinnt eachtraí a fhiosrú lasmuigh den seomra ranga chun príobháideacht gach duine atá i gceist a chinntiú.

Céim 1- A aithint ar tharla nó nár tharla iompraíocht bhulaíochta 6.1 lth 43

Chun a chinneadh an iompraíocht bhulaíochta í an iompraíocht a thuairiscítear, ba chóir don mhúinteoir machnamh a dhéanamh ar na nithe seo a leanas

1. An bhfuil an iompraíocht dírithe ar scoláire ar leith nó ar ghrúpa scoláirí?
2. An bhfuil sé i gceist dochar fisiciúil, sóisialta nó mothúchánach a dhéanamh de bharr na hiompraíochta?
3. An bhfuil an iompraíocht á léiriú arís agus arís eile?

Má bhíonn grúpa mac léinn i gceist, ba chóir teagmháil a dhéanamh le gach dalta ina aonar ar dtús. Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh le gach mac léinn atá páirteach i ngrúpa.

Ag an gcruinniú grúpa, ba chóir go n-iarrfaí ar gach dalta a gcuntas ar an méid a tharla lena chinntiú go bhfuil gach duine sa ghrúpa soiléir faoi thuairimí a chéile. Ba chóir tacaíocht a thabhairt do gach dalta, mar is cuí, tar éis an chruinnithe ghrúpa. B'fhéidir go mbeadh sé ina chuidiú freisin iarraidh ar na scoláirí a bhí i gceist a gcuntas ar an eachtra a scríobh síos.

Céim 2: Sa chás gur tharla iompraíocht bhulaíochta 6.2 lth 43

Ní mór cloí leis na prionsabail seo a leanas agus aghaidh á tabhairt ar iompraíocht bhulaíochta

- A chinntiú go n-éistear leis an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici agus go gcuirtear é/í ar a s(h)uaimhneas.
- Iarracht a dhéanamh príobháideacht na ndaoine atá i gceist a chinntiú.
- Gach comhrá a dhéanamh go híogair.
- Aois agus cumas na ndaoine atá i gceist a chur san áireamh.
- Éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- Gníomhú go tráthúil.
- Tuismitheoirí na ndaoine atá i gceist a chur ar an eolas.*

Sa chás gur tharla iompraíocht bhulaíochta, ní mór teagmháil a dhéanamh leis na tuismitheoirí na bpáirtithe a bhí i gceist go luath chun iad a chur ar an eolas maidir leis an gcás agus chun dul i gcomhairle leo faoi na bearta atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompraíocht.

Iarratais gan aon ghníomhaíochtaí a dhéanamh

Scoláire:

Sa chás go n-iarrfadh scoláire ar bhall fóirne gan aon rud a dhéanamh faoin iompraíocht seachas "faire amach" dó/dí, tá sé tabhachtach don bhall foirne

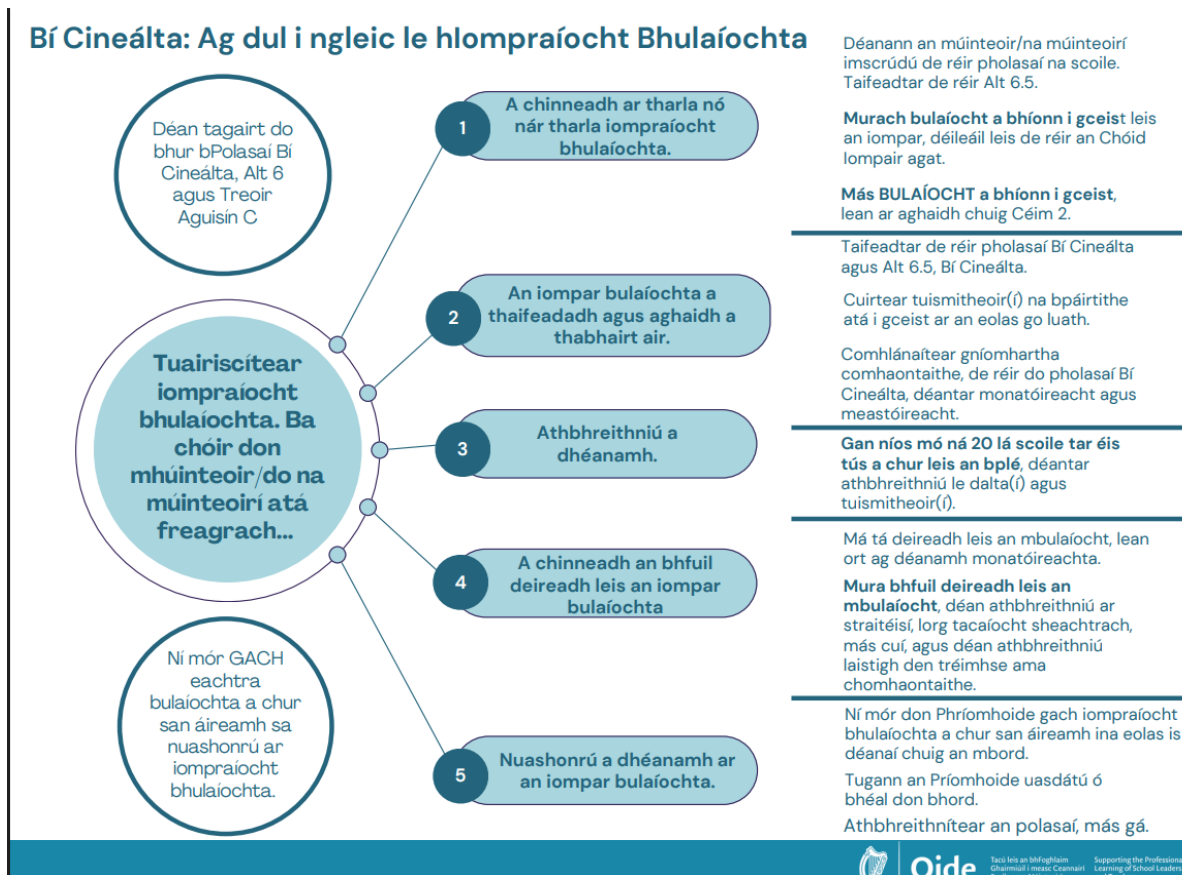
- comhbhá a léiriú leis an scoláire,
- déileáil leis an gcás go tuisceanach agus
- labhairt leis an scoláire chun a oibriú amach le cheile cad iad na bearta is féidir a dhéanamh chun dul i ngleic leis an gcás and conas a cuirfear a t(h)uismitheoirí ar an eolas.

Tuismitheoir

Sa chás go n-iarrfadh tuismitheoir gan aon ghníomhaíochtaí a dhéanamh ba chóir do thuismitheoirí an t-iarratas seo a dhéanamh chuig an scoil i scríbhinn. Mar sin féin, d'fhéadfadh sé go gcinneadh an scoil, ag braith ar na cúinsí, go bhfuil sé oiriúnach dul i ngleic leis an iompraíochta bhulaíochta

A chinneadh an bhfuil deireadh leis an iompraíochta bhulaíochta

Beidh taifead déanta ar gach eachtra iompraíochta bulaíochta ar Aladdin.

Bainfidh an scoil úsáid as na cuir chuige seo a leanas chun tacú leo siúd a ndéanfar bulaíocht orthu, iad siúd a bheidh mar fhinné agus iad siúd a léireoidh iompraíocht bhulaíochta.

Tá na tacaíochtaí seo a leanas ar fáil chun cuidiú le iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic leis .

An tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (SNSO)

Oide

Webwise

Comhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí

Ionad Frithbhulaíochta OCBÁC

Tusla

Nasc : <https://www.gov.ie/ga/eolas-polasai/bulaiocht-eolas-do-thuismitheoiri-agus-daltai/?#aguisini-ar-fail-le-hioslodail>

Clár Tacaíochta Scoile

Cuirfear gach tacaíocht agus deis in-scoile ar fáil do dhaltaí a fhulaingíonn an bhulaíocht chun páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí a leagtar amach chun a bhféinmhuinín a mhéadú, cairdeas agus scileanna sóisialta a fhorbairt agus seasmhacht a láidriú, e.g. Obair i ngrúpaí, cuir i gcás am ciorcail

- Má bhíonn comhairleoireacht nó tacaí breise de dhíth ar dhaltaí, déanfaidh an scoil a dícheall dul i gcomhairle leis na gníomhaireachtaí cuí chun é sin a eagrú. D'fhéadfadh sé gur don daltaí a fhulaingíonn an bhulaíocht nó a bhíonn i mbun na hiompraíochta bulaíochta é sin.
- Ba chóir do dhaltaí a thuiscint nach mbíonn aon fhinnéithe gan locht ann agus gur chóir gach iompraíocht bhulaíochta a chur in iúl do mhúinteoir.

An Próiseas Gearán 6.6 Ith 46

Mura bhfuil tuismitheoir sásta leis an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta, de réir na ngnásanna seo, ba chóir iad a atreorú chuig gnás gearán na scoile. Tá eolas breise a bhaineann le gnásanna gearán na scoile ar fáil ag an nasc seo a leanas: *Gnásanna Gearán do Scoileanna*.

Má tá tuismitheoir míshásta leis an gcaoi ar láimhseáladh gearán, féadfaidh an tuismitheoir gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Leanaí má chreideann sé/sí go raibh tionchar diúltach ag gníomhaíochtaí na scoile ar an scoláire. Is féidir teagmháil a dhéanamh le hOifig an Ombudsman do Leanaí ag ococomplaint@oco.ie

Mír D: Maoirseacht

Cuirfidh an príomhoide uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta i láthair ag gach cruinniú den Bhord Bainistíochta. San áireamh san uasdátú seo beidh

1. líon na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach
2. líon na n-eachtraí leanúnacha agus
3. líon iomlán na n-eachtraí ó thús na scoilbhliana.

Sa chás gur tharla eachtraí iompraíochta bulaíochta, cuirfidh an príomhoide uasdátú ó bhéal ar fáil freisin lena n-áirítear nuair is ábhartha, eolas a bhaineann le treochtaí agus patrúin a aithníodh, straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi. Níl eolas pearsanta ná aitheantais san uasdátú seo.

Féach Caibidil 7 de ghnásanna Bí Cineálta.

Tá an polasaí seo ar fáil do phobal na scoile ar shuíomh idirlín na scoile agus ina chóip chrua ach é a iarraidh. Tá leagan den pholasaí seo atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint sa scoil agus tá sé ar fáil freisin ar ár suíomh gréasáin agus ina chóip chrua ach é a iarraidh.

Déanfar an polasaí seo agus a chur i bhfeidhm a athbhreithniú ar bhonn bliantúil nó a luaithe agus is indéanta tar éis athrú ábhartha a bheith ann in aon ábhar dá dtagraíonn an polasaí seo.

Sínithe: _____ Dáta: _____

(Cathaoirleach an Bhoird Bainistíochta)

Sínithe: _____ Dáta: _____

(Príomhoide)

Aguisín B
Polasaí Bí Cineálta atá in oiriúnt do
Scoláirí

Bí Cineálta!

Ba mhaith linn go mothódh gach duine

inár scoil sábháilte agus sásta.

Má cheapann tú go bhfuil bulaíocht á déanamh ort nó go bhfuil bulaíocht á déanamh ar dhuine éigin eile, is gá duit é a rá le múinteoir nó le duine fásta eile a bhfuil muinín agat as nó ais. Beidh aios acu conas cabhair a áil.

Má insonn scoláire do bhall foirne go gceapann sé/sí go bhfuil bulaíocht á déanamh air nó uirthi nó ar dhuine eile:

- > labhróidís leis an scoláire a bhíodádh bulaíocht a bheith á déanamh air/uirthi
- > labhróidís don scoláire cad is cheart a dhéanamh, dar leis/sí
- > labhróidís le ball foirne eile inár scoil
- > labhróidís leis an scoláire a bhíodádh bulaíocht a bheith á déanamh air/uirthi
- > labhróidís leis an scoláire a bhíodádh bulaíocht a bheith á déanamh air/uirthi
- > labhróidís le ball foirne eile inár scoil
- > labhróidís le gach duine linn go mothódh ead eada agus eadada. Páirt 5003

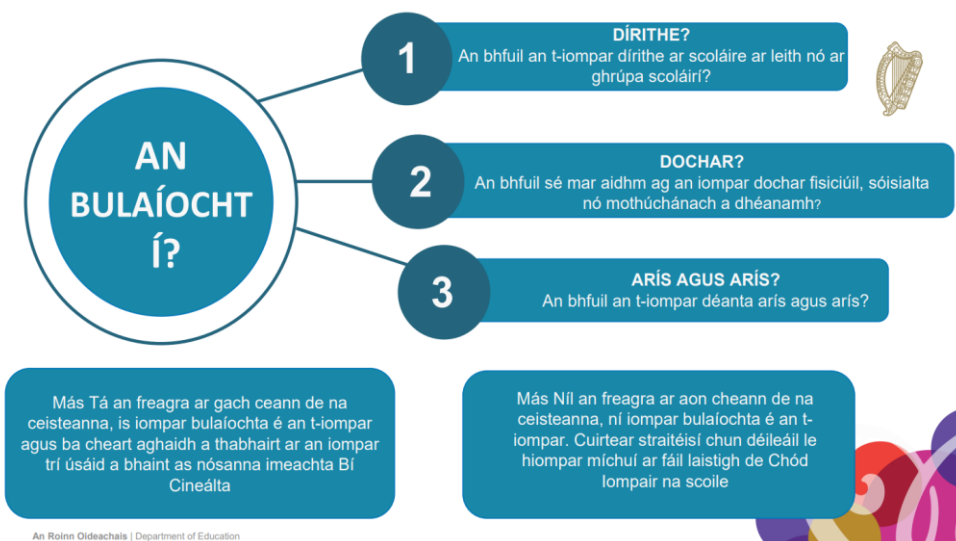
Treoir maidir le Dul i nGleic le hIompraíocht Bhulaíochta

Tá pobal uile na scoile freagrach as iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi.

Cur chuige

- Ba cheart go mbeadh sé mar phríomhaidhm agus aghaidh á tabhairt ar thuairiscí ar iompraíocht bhulaíochta stop a chur leis an iompraíocht bhulaíochta agus, chomh fada agus is féidir, an caidreamh idir na scoláirí atá i gceist a athbhunú, seachas milleán a chur.
- Nuair a théann siad i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta, ba chóir do mhúinteoirí a chinntiú go mothaíonn an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici go bhfuiltear ag éisteacht leis/léi agus go bhfuiltear á c(h)ur ar a s(h)uaimhneas.
- Iarracht a dhéanamh príobháideacht na ndaoine atá i gceist a chinntiú.
- Gach comhrá a dhéanamh go híogair.
- Aois agus cumas na scoláirí atá i gceist a chur san áireamh.
- Éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- Gníomhú go tráthúil.
- Tuismitheoirí na scoláirí atá i gceist a chur ar an eolas.

Ag aithint cé acu ar tharla nó nár tharla iompraíocht bhulaíochta

Tabhair do d'aire: D'fhéadfadh sé go measfaí gurb ionann eachtraí aon uaire agus bulaíocht i gcásanna áirithe. D'fhéadfadh sé go measfaí gurb ionann agus iompraíocht bhulaíochta teachtaireacht ghoilliúnach amháin a phostáiltear ar na meáin shóisialta mar is ródhócha go ndéanfar í a roinnt mórán uaireanta agus mar sin déanfar iompraíocht leantach di.

Nuair atáthar ag aithint ar tharla nó nár tharla iompraíocht bhulaíochta ba chóir don mhúinteoir:

- Cad, cá háit, cathain agus cén fáth a bhreithniú?
- Is féidir an seicliosta in Aguisín C a úsáid mar chúnamh chun iompraíocht bhulaíochta a aithint.
- Má bhíonn grúpa scoláirí i gceist, ba chóir teagmháil a dhéanamh le gach scoláire ina (h)aonar ar dtús.
- Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh le gach scoláire atá i gceist mar ghrúpa.
- Ag an gcruinniú grúpa, ba chóir go n-iarrfaí ar gach scoláire a c(h)untas féin ar ar tharla a thabhairt lena chinntiú go bhfuil gach duine sa ghrúpa soiléir faoi thuairimí a chéile.
- Ba chóir tacaíocht a thabhairt do gach scoláire de réir mar is cuí, i ndiaidh an chruinnithe grúpa.
- B'fhéidir go mbeadh sé ina chuidiú a iarraidh ar na scoláirí atá i gceist a gcuntas ar an eachtra/na heachtraí a scríobh síos.

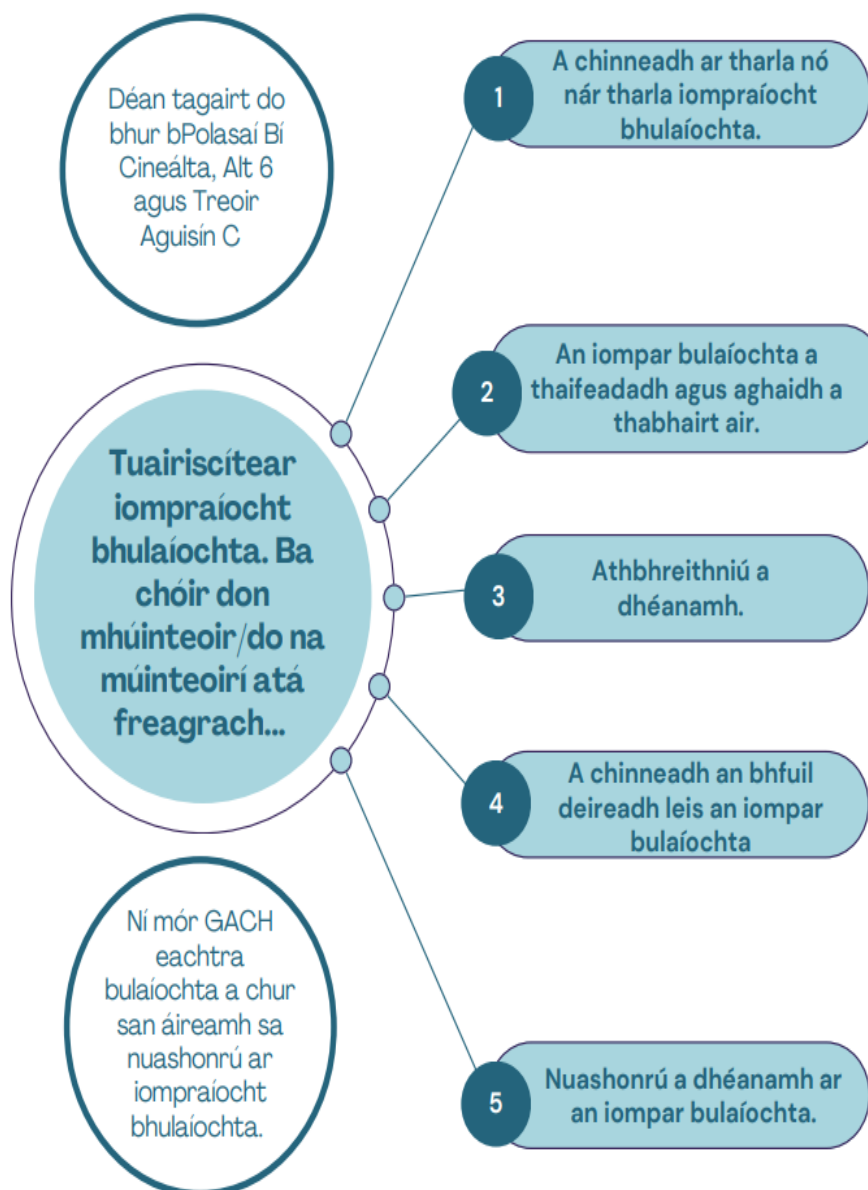
I gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta

- Is dlúthchuid de phobal na scoile iad na tuismitheoirí agus tá ról tábhachtach acu, i gcomhar le scoileanna, maidir le dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta. I gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta, ní mór teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí na scoláirí atá i gceist go luath chun iad a chur ar an eolas faoin gcás agus chun dul i gcomhairle leo maidir leis na gníomhaíochtaí atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompraíocht.
- Tá sé tábhachtach éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- Ba chóir taifead a choinneáil den phlé a rinneadh le gach duine a bhí i gceist.
- Ba chóir go ndéanfadh an taifead seo doiciméadú ar fhoirm agus ar chineál na

hiompraíochta bulaíochta, más eol sin (féach Mír 2.5 agus 2.7 de ghnásanna Bí Cineálta), cá háit agus cathain a tharla sé agus dáta na teagmhála tosaigh leis na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí.

- Ba chóir go mbeadh tuairimí na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí maidir leis na gníomhartha atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta san áireamh sa taifead.

Bí Cineálta: Ag dul i ngleic le hIompraíocht Bhulaíochta

Déanann an múinteoir/na múinteoirí imscrúdú de réir pholasaí na scoile. Taifeadtar de réir Alt 6.5.

Murach bulaíocht a bhíonn i gceist leis an iompar, déileáil leis de réir an Chóid Iompair agat.

Más BULAÍOCHT a bhíonn i gceist, lean ar aghaidh chuig Céim 2.

Taifeadtar de réir pholasaí Bí Cineálta agus Alt 6.5, Bí Cineálta.

Cuirtear tuismitheoir(i) na bpáirtithe atá i gceist ar an eolas go luath.

Comhlánaítear gníomhartha comhaontaithe, de réir do pholasaí Bí Cineálta, déantar monatóireacht agus meastóireacht.

Gan níos mó ná 20 lá scoile tar éis tús a chur leis an bplé, déantar athbhreithniú le dalta(i) agus tuismitheoir(i).

Má tá deireadh leis an mbulaíocht, lean ort ag déanamh monatóireachta.

Mura bhfuil deireadh leis an mbulaíocht, déan athbhreithniú ar straitéisí, lorg tacaíocht sheachtrach, más cuí, agus déan athbhreithniú laistigh den tréimhse ama chomhaontaithe.

Ní mór don Phríomhoide gach iompraíocht bhulaíochta a chur san áireamh ina eolas is déanaí chuig an mbord.

Tugann an Príomhoide uasdátú ó bhéal don bhord.

Athbhreithnítear an polasaí, más gá.

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí
Supporting the Professional Learning of School Leaders

Tarphlé i gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta

- Ní mór don mhúinteoir dul i mbun plé arís leis na scoláirí agus na tuismitheoirí atá i gceist tráth nach bhfuil níos mó ná 20 lá scoile i ndiaidh na teagmhála tosaigh.
- ar na tosca tábhachtacha atá le breithniú mar chuid den phlé seo tá cineál na hiompraíochta bulaíochta, éifeachtacht na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíochta bhulaíochta agus an caidreamh idir na scoláirí atá i gceist.
- ba chóir don mhúinteoir an t-athbhreithniú le scoláirí agus lena dtuismitheoirí a dhoiciméadú lena fháil amach an bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta agus tuairimí na scoláirí agus na dtuismitheoirí ina leith sin.
- ba chóir an dáta ar cinneadh go raibh deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta a thaifeadadh freisin.
- ba chóir aon rannpháirtíocht le seirbhísí/tacaíochtaí seachtracha a bhreacadh síos freisin.
- d'fhéadfadh sé go mbeadh gá le maoirseacht agus tacaíocht leanúnach do na scoláirí atá i gceist fiú nuair a bheidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- mura bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta ba chóir don mhúinteoir athbhreithniú a dhéanamh ar na straitéisí a úsáideadh i gcomhairle leis na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí agus ba cheart amlíne a aontú le haghaidh tuilleadh plé go dtí go dtiocfaidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- más léir go bhfuil an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige/aici ag leanúint leis an iompraíocht a léiriú, ba chóir smaoineamh ar na straitéisí a úsáid chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí dá bhforáiltear i gCód Iompair na scoile. Má dhéantar pionóis smachta a bhreithniú, is ceist é sin idir an scoláire ábhartha, a t(h)uismitheoirí agus an scoil.
- Mura bhfuil tuismitheoir(í) sásta leis an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta, de réir Ghnásanna Bí Cineálta Chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus Iar-bhunscoileanna, ba chóir iad a atreorú chuig gnásanna gearán na scoile.
- Má tá tuismitheoir míshásta leis an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta, féadfaidh sé/sí gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Leanaí má chreideann sé/sí go raibh tionchar diúltach ag gníomhaíochtaí na scoile ar an scoláire.

Tar éis athbhreithniú a dhéanamh ar shonraí na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ó chruinniú an bhoird bainistíochta roimhe seo, ní mór don phríomhoide an t-eolas seo a leanas a sholáthar ag gach gnáthchruinniú den bhord bainistíochta: information at each ordinary meeting of the board of management:

Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta nua a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach den Bhord Bainistíochta.	
Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta atá ag tarlú faoi láthair.	
Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ó thús na scoilbhliana seo.	

Sa chás gur tuairiscíodh eachtraí iompraíochta bulaíochta ó bhí an cruinniú deireanach ann, ní mór tuairisc ó bhéal a chur san áireamh san uasdátú agus ba chóir go mbeadh an t-eolas seo a leanas san áireamh nuair is cuí:

- Na treochtaí agus na patrúin a aithníodh, mar shampla foirm na hiompraíochta bulaíochta, an cineál
- Iompraíochta bulaíochta más eol sin, láthair na hiompraíochta bulaíochta, cathain a tharla sé etc.
- Na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta
- Aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi
- Má tharla aon eachtraí tromchúiseacha d'iompraíocht bhulaíochta a raibh drochthionchar suntasach acu ar scoláire
- Má chuir tuismitheoir in iúl don scoil gur fhág scoláire an scoil mar gheall ar iompraíocht bhulaíochta thuairiscithe
- Má tá tacaíocht bhreise ag teastáil ón mbord bainistíochta
- Más gá athbhreithniú práinneach a dhéanamh ar pholasaí Bí Cineálta na scoile roimh an athbhreithniú bliantúil
- Níor cheart go n-áireofaí leis an uasdátú seo aon eolas pearsanta ná eolas a d'fhéadfadh na scoláirí atá i gceist a aithint.

Ní mór don Bhord Bainistíochta (an Bord) athbhreithniú bliantúil (féilire) a dhéanamh ar pholasaí Bí Cineálta na scoile agus ar a chur i bhfeidhm i gcomhairle le pobal na scoile. Mar chuid den athbhreithniú, ní mór an doiciméad seo a chomhlánú.

1. Cathain a ghlac an Bord go foirmiúil lena pholasáí Bí Cineálta chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi i gcomhréir le Gnásanna Bí Cineálta do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna? *Cuir isteach an dáta deiridh ar ghlac an scoil le polasaí Bí Cineálta* / ____/20_
2. Cá háit sa scoil a bhfuil an polasaí Bí Cineálta atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint?
_____
3. Cén dáta ar fhoilsigh an Bord an polasaí Bí Cineálta agus an polasaí atá in oiriúint do scoláirí ar shuíomh idirlín na scoile? ____/____/20_
4. Conas a cuireadh an polasaí atá in oiriúint do scoláirí in iúl do scoláirí?
_____
_____
5. Conas a cuireadh an polasaí Bí Cineálta agus an polasaí atá in oiriúint do scoláirí in iúl do thuismitheoirí?
_____
_____
6. Ar cuireadh polasaí Bí Cineálta na scoile agus gnásanna *Bí Cineálta na Scoile chun iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic Léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna* in iúl d'fhoireann uile na scoile? **Cuireadh** **Níor Cuireadh**
_____
_____
7. An ndéanann an polasaí Bí Cineálta doiciméadú ar na straitéisí a úsáideann an scoil chun iompraíocht bhulaíochta a chosc?
_____
_____
8. An bhfuair an Bord an tUasdátú ar Iompraíocht Bhulaíochta a chuir an Príomhoide i láthair ag gach gnáthchruinniú le linn an bliana féilire seo caite agus ar taifeadadh sna miontuairiscí iad? **Cuireadh** **Níor Cuireadh**
_____
_____
_____

9. Ar phléigh an Bord an chaoi a bhfuil an scoil ag dul i ngleic le gach tuairisc ar iompraíocht bhulaíochta? **Fuair agus taifeadadh** **Ní bhfuair agus níor taifeadadh**

---

10. An bhfuil an Bord sásta go ndeachthas i ngleic le gach eachtra iompraíochta bulaíochta de réir Pholasaí Bí Cineálta na scoile? **Phléigh** **Níor Phléigh**

---

11. Ar cuireadh na straitéisí coisctheacha i bPolasaí Bí Cineálta i bhfeidhm?

Cuireadh **Níor Cuireadh**

---

12. Ar phléigh an Bord éifeachtacht na straitéisí a úsáidtear chun iompraíocht bhulaíochta a chosc? **Phléigh** **Níor Phléigh**

---

13. Conas a chuathas i gcomhairle le (a) tuismitheoirí, (b) scoláirí agus (c) foireann na scoile mar chuid den athbhreithniú ar an bPolasaí Bí Cineálta?

---

14. Tabhair breac-chuntas ar aon ghnéithe de pholasaí Bí Cineálta na scoile agus/nó a chur i bhfeidhm a sainaithníodh mar ghnéithe a raibh gá tuilleadh feabhais a chur orthu mar chuid den athbhreithniú seo

---

---

15. Sa chás gur sainaithníodh réimsí i gcomhair feabhais tabhair breac-chuntas ar conas a rachfar i ngleic leo sin agus ar cé acu ar forbraíodh nó nár forbraíodh plean gníomhaíochta mar aon le hamlínte?

---

16. An gá an polasaí atá in oiriúint do scoláirí a uasdátú mar thoradh ar an athbhreithniú seo agus más gá cén fáth?

---

17. An ndéanann an scoil tuismitheoirí a atreorú chuig na gnásanna gearán má tá gearán acu faoin gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta?

Déanann Ní dhéanann

---

18. Ar chuir tuismitheoir in iúl don scoil gur fhág scoláire an scoil mar gheall ar iompraíocht bhulaíochta thuairiscithe.

Chuir Níor chuir

---

19. An ndearna Oifig Ombudsman na Leanáí imscrúdú a thionscnamh nó a chríochnú ar an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic le heachtra iompraíochta bulaíochta?

Rinne Ní dhearna

Sínithe: _____ Sínithe: _____

(Cathaoirleach an Bhoird Bainistíochta)

(Príomhoide)

Dáta: _____ Dáta: _____

Dáta don chéad athbhreithniú eile: _____

Aguisín F

Fógra faoi athbhreithniú bliantúil an Bhoird Bainistíochta ar Pholasaí Bí Cineálta na scoile

Deimhníonn Bord Bainistíochta Gaelscoil Uí Drisceoil go ndearnadh athbhreithniú bliantúil an Bhoird Bainistíochta ar Pholasaí Bí Cineálta na scoile chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi agus ar a chur i bhfeidhm ag cruinniú an Bhoird Bainistíochta ar _____ [dáta].

Rinneadh an t-athbhreithniú seo i gcomhréir leis na ceanglais in *Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Tar- Bhunscoileanna* ón Roinn Oideachais.

Sínithe: _____

(Cathaoirleach an Bhoird Bainistíochta)

Dáta: _____

Sínithe: _____

(Príomhoide)

Dáta _____

Dáta don chéad athbhreithniú eile: _____

Aguisín 6	Forléargas ar Ghnásanna an Pholasaí Bí Cineálta chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi
-----------	--

Seo a leanas treoir do na príomhathruithe idir na ceanglais in Ghnásanna Frithbhulaíochta do Bhunscoileanna agus d'Iar bhunscoileanna 2013 agus na ceanglais in Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Iar bhunscoileanna 2024 a thagann in ionad ghnásanna 2013. Ní liosta uileghabhálach é seo.

<https://www.gov.ie/ga/eolas-polasai/bulaiocht-eolas-do-thuismitheoiri-agus-daltai/?#aguisini-ar-fail-le-hioslodail>